

Klimaatverandering roept om aanpassing bij de teler

Voorbereid op droog,
nat, zout en heet

Saskia Houben

Onderzoeker Saskia Houben zegt dat zonder aanpassingen van de akkerbouw aan de klimaatverandering gewasverliezen tussen de 20 en 80 procent kunnen liggen. Schades van 3000 euro per hectare over het bouwplan zijn dan te verwachten. Telers moeten dus met maatregelen komen, zegt Houben.

Stress voorkomen bij de gewassen en bij de boer. Dat is nodig bij de aanpassing van de landbouw aan klimaatverandering. Meer warme zomers, stijgende zeespiegel en zoute kwel, meer ongedierte door zachte winters, extreem droog en extreem nat? Wees er goed op voorbereid!

Wat betekenen de extremere weersomstandigheden door klimaatverandering voor akkerbouwers? Als de bedrijven zich niet aanpassen, gaat het moeilijk worden schade door hitte, droogte, verzilting en andere gevolgen van klimaatverandering te overleven. Onderzoeker Saskia Houben zegt dat pootaardappelen, uien en peen het gevoeligst zijn voor de klimaatverandering. Het zijn tevens de hoogsalderende gewassen op veel akkerbouwbedrijven.

Hoeveel stress kan een gewas, een bedrijf of een boer verdragen? Onderzoekers van Wageningen Universiteit en Research maakten een zogenaamde 'Stresstest' om te kijken hoe gevoelig bedrijven zijn voor klimaatverandering. Dat helpt boeren bij het bepalen van de noodzaak om wat te doen. Komt droogte of extreme neerslag vaker voor, dan kan de teler bepalen hoe het sommetje schade vermenigvuldigd met hoe vaak die voorkomt economisch uitpakt.

Schade kan heel direct zijn, door hagel bijvoorbeeld, of wat langzamer optreden, door droogte, of indirect een gevolg zijn van de klimaatverandering, door hogere plaagdruk als gevolg van zachtere winters, waardoor plaaginsecten beter overleven en eerder toeslaan.

Oplossingen

Goed waterbeheer, werken aan bodemkwaliteit, risico's spreiden met een breder bouwplan of andere gewassen. Dat kan allemaal een aanpassing zijn aan klimaatverandering. Nieuwe technieken als druppelirrigatie en ondergrondse wateropslag zijn mogelijkheden. Houben noemt ook afdekken van financiële risico's met een verzekering.

'Telers zijn geneigd vooral in technische oplossingen te denken. Ik denk dat die ook goedkoper kunnen worden, als ze meer gebruikt worden. Dat kan bijvoorbeeld bij druppelirrigatie. Als je geen mogelijkheden hebt door ontbreken van zoet water of beregeningsmogelijkheden, kan je misschien wat hebben aan wat ze op Texel doen aan bodem- en waterbeheer of leren van boeren die in zuidelijke landen wonen.'

Verzilting

In de noordelijke kustgebieden en in Zeeland is verzilting een toenemend verschijnsel. Het komt door meer zoute kweldruk bij de hoger wordende zeespiegel. Bewaren van een lens van zoet water bovenop de van beneden aankomende zoute kwel, kan volgens onderzoeker Carina Rietema bijdragen aan verlaging van de risico's op schade door verzilting.

Rietema onderzoekt het in het Lauwersmeergebied op de grens van Groningen en Friesland. Door minder zoetwateraanvoer, minder neerslag, meer verdamping bij hoge temperaturen en het stijgen van de zee is kennis over het omgaan met verzilting alleen maar belangrijker aan het worden. Zout verlaagt de gewasopbrengst en kan de bodemstructuur verslechteren. Omdat zoutminnende gewassen te weinig gevraagd zijn zal de oplossing voor verzilting eerder gezocht moeten worden in slim omgaan met het waterpeil over het jaar, ondergrondse opslag van zoet water en slimme stuwen die zout en zoet water gescheiden houden. 'In een nat jaar zien we nog weinig verschillen, maar als het een lange droge zomer wordt, zal het verschil maken.'

Carina Rietema

Het proefbedrijf Kollumerwaard ligt vlak bij de wadden. Hier onderzoekt een team van SPNA wat verzilting doet met de bodem en gewassen. Zoet regenwater drukt zout water weg. Daarom is waterbeheer zo belangrijk voor klimaatbestendiger teelt, zegt Carina Rietema.

Geen verzinsel

Ontkennen van de klimaatverandering heeft geen zin. De verwachtingen die het weerinstituut KNMI op basis van modelberekeningen had, komen in de praktijk uit. Droge periodes in de zomer worden gewoner, evenals extreem zware buien en nattere, zachte winters. Aanpassingen in de gewasteelt en bodem- en waterbeheer zijn nodig voor een rendabele akkerbouw en voedselzekerheid.

